

Annelerin Toplumsal Alanda Emzirme ile İlgili Görüş ve Davranışları: Tanımlayıcı Bir Çalışma

Views and Behaviors of Mothers on Breastfeeding in the Public: A Descriptive Study

İD Tuğba DÜNDAR^a, İD Sevgi ÖZSOY^a, İD Gülşah ATEŞ^b

^aAydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği ABD, Aydın, Türkiye

^bAydın Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Aydın, Türkiye

Bu çalışma, 2. Uluslararası Emzirme Gerçeği Kongresi'nde (20-22 Mayıs 2022, Online) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Bu çalışmada, emziren annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş, tutum ve davranışlarının belirlenmesi amaçlandı. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı tipte yürütülen araştırma, Temmuz 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında emzirme deneyimi olan ya da hâlen emziren toplam 310 anne ile yürütüldü. Annelerin demografik ve obstetrik verileri ile toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş, tutum ve davranışları tanımlayıcı istatistikler kullanılarak hesaplandı. **Bulgular:** Anneler, ortalama 28,74±5,28 (minimum: 19-maksimum: 43) yaşında, %58,1'i ilköğretim mezunu, %83,2'si ev hanımı, %48,1'i 2 çocuğa sahipti. Katılımcıların %29'unun eş ve anneleri dışındaki bireylerin yanında emzirmekten çekindikleri ve başka odada emzirdikleri belirlendi. Araştırmaya dâhil olan annelerin %45,7'si, daha önce topluma açık bir alanda emziren bir kadın gördüğünde bir takım olumsuz duygular (garpipeme, utanma, ayıplama vb.) hissettiğini ifade etti. Annelerin %30,6'sı toplumsal alanlarda emzirmenin normal olmadığını, %47,7'si sadece emzirme odalarında emzirmesi gerektiğini, %88,1'i toplumsal alanda emzirirken memenin mutlaka örtülmesi gerektiğini, %65,2'si örtü olmadan emzirilen çocuk görmekten rahatsız olacağını düşünmektedir. Araştırmamıza katılan annelerin %17,4'ü restoranda bebeğini emzirdiğini, %56,5'i emzirirken görüldüğünde utanacağını, %49,4'ü toplumsal alanlarda sadece emzirme odalarında emzirebileceğini, %95,5'i emzirirken çekilmiş fotoğrafını bir sosyal medya hesabında asla paylaşmayacağını ifade etti. **Sonuç:** Çalışmamızdaki annelerin toplumsal alanda emzirme davranışını kabul etme oranı düşüktür. Ayrıca anneler restoran, park ve otobüs gibi toplumsal alanlarda emzirme davranışını oldukça nadir gerçekleştirmektedir.

ABSTRACT Objective: This study was aimed to determine the views, attitudes and behaviors of breastfeeding mothers about breastfeeding in the public. **Material and Methods:** The research was descriptive study. The study was conducted with 310 women who had breastfeeding experience or are currently breastfeeding between July 2021 and April 2022. Mother's demographic and obstetric data and views, attitudes and behaviors about breastfeeding in the public were evaluated using descriptive statistics. **Results:** The mothers were 28.74±5.28 (minimum: 19-maximum: 43) years old on average, 58.1% were primary school graduates, 83.2% were housewives and 48.1% had 2 children. It was determined that 29% of the participants were hesitate breastfeed in the presence of individuals other than their spouses and mothers, and they breastfed in another room. 45.7% of the mothers stated that they felt some negative emotions (strangeness, embarrassment, shame, etc.) when they saw a woman breastfeeding in a public before. 30.6% of the mothers stated that breastfeeding is not normal in public, 47.7% said they should only be breastfed in breastfeeding rooms, 88.1% said that the breast should be covered while breastfeeding in public, 65.2% of them think that they will be uncomfortable seeing a child who is breastfed without a cover. Of the participant 17.4% stated that they breastfeed their baby in the restaurant, 56.5% would be embarrassed if they were seen while breastfeeding, 49.4% stated that they could breastfeed in public areas only in breastfeeding rooms, 95.5% stated that they would never share a photo taken while breastfeeding on social media. **Conclusion:** The percentage of mothers accepting breastfeeding behavior in the public is low. Also, mothers rarely perform breastfeeding in public areas such as restaurants, parks and buses.

Anahtar Kelimeler: Sosyal çevre; emzirme; anne sütü

Keywords: Social area; breastfeeding; human milk

Bir bebeğin beslenmesinde ilk seçenek emzirmesidir. Çünkü emzirme, hem kadın ve çocuk sağlığına hem de topluma ve çevresel sürdürülebilirliğe

sayısız olumlu katkılar sağlar.¹ Bu nedenle ulusal ve uluslararası tüm sağlık otoriteleri bebeklerin emzirmesini önerir ve destekler. Anne sütünün içeriği kısa

Correspondence: Tuğba DÜNDAR

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği ABD, Aydın, Türkiye

E-mail: tugbadnr@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 19 Dec 2022 **Accepted:** 13 Jan 2023 **Available online:** 25 Jan 2023

2536-4391 / Copyright © 2023 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

aralıklarla beslenmeye uygun olduğu için bebeklerin sık sık emzirilmesi gerekir. Dolayısıyla emziren annelerin, evlerinin dışında hastane, otobüs ve alışveriş merkezi gibi toplumsal alanlarda bebeklerini emzirmeleri beklenen bir durumdur.² Ülkelerin ve kültürlerin toplumsal alanda emzirmeye ait bazı görgü kurallarının olması ya da olmaması toplum içinde emzirmenin kabul edilebilirliğini etkiler.³ Bu nedenle bir toplumsal alan, farklı yerlerdeki koşullara bağlı olarak destekleyici veya zorlayıcı bir emzirme ortamı olabilir.⁴

Toplumsal alanda emzirme her ülkede aynı düzeyde kabul gören bir durum değildir. Örneğin Gana ve Çin'deki kadınların yarısından fazlası toplumsal alanda emzirmenin kabul edilebilir olduğunu belirtirken, Amerika'da bu oranın daha yüksek olduğu, Sırbistan'da ebeveynlerin önemli bir kısmının buna karşı olduğu, İsveç ve İspanyol annelerde, İskoç ve İtalyan annelere göre toplum içinde emzirmenin daha yaygın olduğu bilinmektedir.⁵⁻⁹ Toplumsal cinsiyet rolleri ve eşitsizliği, memelerin cinsel obje olarak görülmesi, emzirirken görülmekten utanma ve kadın bedeninin mahrem sayılması gibi pek çok nedenle toplum içinde emzirme kabul edilmeyebilir.^{3,10-12}

Emzirme davranışının uygun olduğu yerleri sınırlamak (emzirme odaları vb.), kadınların emzirmek için toplumdaki uzaklaşarak soyutlanmasına ve toplumsal alanlarda emzirmenin uygun olmadığı inancının yerleşmesine, dolayısıyla cinsiyete dayalı güç dengesizliklerine neden olabilir.^{2,4} Ayrıca emzirme sırasında memenin örtülmesi, anne-bebek arasındaki göz temasının ve karşılıklı iletişimin kesilmesine, emzirmenin kısa tutulmasına, halka açık yerlerde emzirmek yerine biberonla beslemeye ve toplam emzirme süresinin kısalmasına yol açabilir.^{2,5,6,9,13,14}

Dünya Sağlık Örgütü, toplumsal alanda emzirmeye dikkat çekmek için 2015 yılında toplumlara "Anneleri her zaman, her yerde emzirme konusunda desteklemeye" teşvik etmiştir. Ayrıca her çocuğun annesi tarafından emzirilmesinin temel bir insan hakkı olduğunu da vurgulamıştır.¹⁵ Emzirmenin ve anne sütünün temel bir insan hakkı olduğundan yola çıkarak, ülkelerin kendi kültürlerinde var olan durumu ortaya koymaları gerekmektedir. Pek çok ülkede toplumsal alanda emzirme ile ilgili çalışmalar

yapılmış olmakla birlikte ülkemizde bu konuda sadece bir çalışmanın verilerine ulaşılabilmektedir.^{2,5,6,9,10,13,14} Bu çalışmanın amacı, ülkemizdeki emziren annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş, tutum ve davranışlarını belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Bu çalışma, emziren annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yürütüldü.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, Aydın, Efeler ilçesinde hizmet veren kamuya bağlı bir kadın hastalıkları, doğum ve çocuk hastanesine, kendisi ya da çocuğunun sağlığı için başvuran ve emziren annelerle, Temmuz 2021-Nisan 2022 tarihleri arasında yürütüldü.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini Aydın ilindeki bir devlet hastanesine başvuran emziren anneler oluşturdu. Hastaneye başvuran emziren anne sayısı bilinmediği için örneklem hesaplamasında evreni bilinmeyen örneklem yöntemi kullanıldı. Örneklem büyüklüğü, Coomson ve Aryetey'in yapmış olduğu çalışmadaki prevalanstan (%72) (toplumsal alanda emzirmeyi kabul etme oranı) yararlanılarak (%95 güven aralığında) 310 olarak hesaplandı ($p=0,72$; $q=0,28$; $t=1,96$).⁵ Örneklem seçiminde olasılıksız örneklem yöntemlerinden gelişigüzel örneklem yöntemi kullanılarak örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar emziren annelerle görüşüldü. Araştırma toplamda 310 annenin katılımı ile tamamlandı.

Araştırmaya 18-49 yaş arasında, okuryazar olup Türkçe konuşabilen, daha önce emzirme deneyimi olan ya da ilk çocuğu ise en az 3 aydır emziren ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan anneler dâhil edildi.

VERİ TOPLAMA FORMU VE SÜRECİ

Araştırmanın verileri, literatür doğrultusunda hazırlanan, katılımcıların sosyodemografik ve obstetrik özellikleri ile toplumsal alanda emzirmeye dair görüşlerine yönelik sorulardan oluşan bir soru formu

kullanılarak toplandı.^{5-7,9} Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile toplandı.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yürütülebilmesi için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulundan (tarih: 2 Haziran 2021, sayı: E-76261397-050.99-37453) ve hastaneden onay (tarih: 29 Haziran 2021, sayı: 605.01.268) alındı. Ayrıca katılımcılara bilgi verilip sözlü onamları alındı. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu prensipleri doğrultusunda yapıldı.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın verileri, bilgisayar ortamında SPSS 22.0 (Statistical Packag for Social Sciences) for Windows 21 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) paket programı ile analiz edildi. Annelerin demografik ve obstetrik özellikleri ile toplumsal alanda emzirmeye dair görüşlerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, aritmetik ortalama) kullanıldı.

BULGULAR

Anneler, ortalama 28,74±5,28 (minimum: 19-maksimum: 43) yaşında olup, %58,1'i ilköğretim mezunu, %83,2'si ev hanımı, %48,1'i 2 çocuğa sahipti. Annelerin %44,2'si en uzun süre şehir merkezinde yaşarken, %86,5'i çekirdek aile yapısına sahipti. En son yaşadıkları gebelik sırasında anne sütü/emzirme ile ilgili bilgi alan annelerin oranı %49,7 olarak belirlendi (Tablo 1).

Anneler, en çok eş ve anneleri dışındaki tüm bireylerin (%29,0) yanında emzirmekten çekindiklerini belirtti. Herkesin yanında çekinmeden emzirebildiğini belirten anne oranı sadece %3,5 idi. Çekinilen kişiyle aynı ortamdayken emzirmek durumunda kaldıklarında, annelerin %37,8'inin başka bir odaya geçmeyi tercih ettiği, emzirmekten çekinmedikleri kişilerin yanında ise %84,8'i aynı odada memesi açık bir şekilde emzirdiği saptandı. Annelerin %88,4'ünün daha önce kendi evi dışında emzirme davranışını gerçekleştirdiği ve en çok (%73,5) bir yakının evinde bebeğini emzirdiği belirlendi. Araştırmaya dâhil olan annelere daha önce topluma açık bir alanda emziren bir kadın gördüklerinde ne hissettikleri sorulduğunda; %45,7'si bir takım olumsuz duygular (garipseme, utanma, ayıplama vb.) hissettiklerini belirtti. Benzer

TABLO 1: Annelerin sosyodemografik ve obstetrik özellikleri (n=310).

Sosyodemografik/obstetrik özellikler	$\bar{X}\pm SS$	(Minimum-maksimum)
Yaş	28,74±5,28	(19-43)
	n	%
Eğitim durumu		
Okuryazar	21	6,8
İlköğretim mezunu	180	58,1
Lise mezunu	58	18,7
Üniversite mezunu	45	14,5
Lisansüstü mezunu	6	1,9
Gelir getiren işte çalışma durumu		
Hayır	258	83,2
Evet	52	16,8
Evde çekirdek aile dışında birinin yaşama durumu		
Hayır	268	86,5
Evet	42	13,5
En uzun süre yaşanan yer		
İl	137	44,2
İlçe	106	34,2
Kasaba/köy	67	21,6
En uzun süre yaşanan bölge		
Ege Bölgesi	241	77,7
Doğu Anadolu Bölgesi	29	9,4
Marmara Bölgesi	17	5,5
Diğer*	23	7,4
En sonuncu gebelikte anne sütü/emzirme bilgisi alma durumu		
Hayır	156	50,3
Evet	154	49,7
Sahip olunan çocuk sayısı		
1	38	12,3
2	149	48,1
3	74	23,9
4 ve üzeri	49	15,7

*Karadeniz Bölgesi (n=3), İç Anadolu Bölgesi (n=8), Akdeniz Bölgesi (n=5), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (n=7) yanıtları "Diğer" seçeneği altında birleştirilmiştir; SS: Standart sapma.

şekilde topluma açık bir alanda emziren bir kadınla hiç karşılaşmamış olan annelerin %50,9'u, emziren bir kadın görmüş olsalardı, utanacağını veya ayıplayacağını dile getirdi (Tablo 2).

Annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüşlerine Tablo 3'te yer verildi. Annelerin %30,6'sı toplumsal alanlarda emzirmenin normal bir davranış olmadığını, %47,7'si toplumsal alanlarda sadece emzirme odalarında emzirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Yine %30'u toplum içinde emzirmenin toplumsal ahlaka aykırı olduğunu ve %88,1'i toplumsal alanda emzirirken memenin mutlaka ör-

TABLO 2: Annelerin emzirme ile ilgili özellikleri (n=310).

Emzirme ile ilgili özellikler	n	%
Yanında emzirmekten çekinilen kişi*		
Eş ve anne dışında herkes	90	29,0
Tüm erkekler	80	25,8
Eş dışında erkekler	60	19,4
Eş dışında herkes	37	11,9
Hiç kimseden çekinmem	11	3,5
Herkesten çekinirim	7	2,3
Diğer†	25	8,1
Emzirmekten çekinilen kişi ile aynı ortamda iken emzirme şekli (n=299)*‡		
Başka odada emziririm	113	37,8
Aynı odada memem örtük emziririm	86	28,8
Aynı odada arkamı dönerek emziririm	52	17,4
Başka oda yoksa aynı odada mememi örterek emziririm	36	12,0
Başka oda yoksa aynı odada arkamı dönerek emziririm	10	3,3
Emzirmem	2	0,7
Yanında emzirmekten çekinilmeyen kişi*		
Aile (eş, çocukları ve/veya kendi annesi)	244	78,7
Kadınlar	48	15,5
Hiç kimseden çekinmem	11	3,5
Herkesten çekinirim	7	2,3
Emzirmekten çekinilmeyen kişi ile aynı ortamda iken emzirme şekli (n=303)§		
Aynı odada memem açık emziririm	257	84,8
Aynı odada arkamı/yan tarafa dönerek emziririm	24	7,9
Aynı odada mememi örterek emziririm	22	7,3
Daha önce ev dışında emzirilen yerler 		
Hiç emzirmedim	36	11,6
Yakınının evi	228	73,5
Hastane	194	62,6
Restoran	54	17,4
Park	35	11,3
Otobüs	29	9,4
Diğer¶	19	6,1
Daha önce topluma açık bir alanda emziren birini görme durumu		
Hayır	102	32,9
Evet	208	67,1
Topluma açık bir alanda emziren birini gördüğünde ne hissettin? (n=208)		
Normal karşıladım	113	54,3
Garipsedim/utandım	70	33,7
Hoş olmadığını düşündüm	14	6,7
Ayıp olduğunu düşündüm	4	1,9
Diğer**	7	3,4
Topluma açık bir alanda emziren birini görseydin ne hissederdin? (n=102)		
Normal karşıladım	42	41,2
Garipsedim/utanırdım	34	33,3
Ayıp/yanlış olduğunu düşünürdüm	18	17,6
Mecbur kaldığını düşünürdüm	6	5,9
Fikrim yok	2	2,0

*Sorular açık uçlu sorulmuş, yanıtlar gruplandırılmıştır; †Yabancı kadınlar n=9, kendimden büyükler n=10, babam n=6 yanıtları diğer seçeneği altında birleştirilmiştir; ‡Kimsenin yanında emzirmekten çekinmeyen 11 kişi dâhil edilmemiştir; §Herkesin yanında emzirmekten çekinen 7 kişi dâhil edilmemiştir; ||Birden fazla cevap verilmiştir. Yüzdeler "n" üzerinden hesaplanmıştır; ¶Uçak n=3, araba n=10, sahil n=1, alışveriş merkezi n=4, piknik n=1 yanıtları diğer seçeneği altında birleştirilmiştir; **Ortamda erkek varken utandım n=2, mecbur olduğunu düşündüm n=3, mutlu oldum n=2 yanıtları diğer seçeneği altında birleştirilmiştir.

tülmesi gerektiğini belirtti. Araştırmamıza katılan annelerin %65,2'si örtü olmadan emzirilen çocuk görmekten rahatsız olacağını, %56,5'i emzirirken görüldüğünde utanacağını, %20,0'ı toplumsal alanlarda, sadece emzirme odalarında emzirebileceğini, %95,5'i emzirirken çekilmiş fotoğrafını sosyal medyada asla paylaşmayacağını ifade etti. Annelerin %57,4'ü eşinin, %48,7'si ailesinin, kadınların toplum içinde emzirmesini normal karşılamadığını ayrıca %61'i eşinin, %50'si de ailesinin, kendisinin toplumsal alanda emzirmesinden rahatsız olacağını dile getirdi.

TARTIŞMA

Bu araştırma, emziren annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş, tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı tipte yürütüldü. Araştırmada, annelerin en çok eş ve anneleri dışındaki bireylerin yanında emzirmekten çekindikleri, emzirmek için başka odaya geçtikleri, ailelerinin (eş, çocuk ve/veya kendi annesi) yanında ise rahatlıkla ve memeleri açık bir şekilde emzirdikleri belirlendi. Annelerin 1/3'ünün toplumsal alanlarda emzirmeyi normal karşılamadığı ve toplumsal alanda emzirmenin ahlaka aykırı olduğunu düşündüğü, 1/5'inin toplumsal alanda emzirme odası yoksa emzirme davranışını gerçekleştirmeyeceği, çoğunluğunun emzirirken memenin mutlaka örtülmesi gerektiğini belirttiği saptandı.

Literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında, ülkelerdeki annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş ve davranışları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin Gana'daki kadınların çoğunluğunun aileleri veya arkadaşlarının yanında rahat emzirdiği, ancak büyük bir kısmının toplumsal alanda hiç emzirme deneyimi yaşamadığı belirtilmiştir.⁵ Brezilya'daki kadınların bazılarının eşleri de dâhil olmak üzere, erkeklerin yanında emzirmekten utandıkları, bu durumda memelerini örttükleri ya da bebeklerini biberonla besledikleri, bazılarının ise aileleri veya arkadaşlarının yanında rahat emzirdikleri ve genellikle memelerini örtmedikleri saptanmıştır.¹⁶ Toplum içinde emzirmenin kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünen kadınların oranı da ülkelere göre değişmektedir. Çin, Polonya ve Amerika gibi farklı ülkelerde yapılmış çalışmalara bakıldığında, toplum

TABLO 3: Annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş, tutum ve davranışları (n=310).

	Evet n (%)	Hayır n (%)	Kararsızım (%)
Görüşler			
Bir kadının otobüs, park ve alışveriş merkezi gibi topluma açık alanlarda çocuğunu emzirmesi normal bir davranıştır.	186 (60)	95 (30,6)	29 (9,4)
Emziren anneler topluma açık alanlarda sadece emzirme odalarında emzirmektedir.	148 (47,7)	153 (49,4)	9 (2,9)
Toplum içinde emzirmenin toplumsal ahlaka aykırı olduğunu düşünüyorum.	93 (30,0)	199 (64,2)	18 (5,8)
Bir kadın topluma açık alanda emzirirken memesini mutlaka örtmelidir.	273 (88,1)	32 (10,3)	5 (1,6)
Eşim, bir kadının toplum içinde emzirmesini normal bir davranış olarak görür.	115 (37,1)	178 (57,4)	17 (5,5)
Eşim, çocuğumuzu toplumsal bir alanda emzirmemden rahatsız olur.	189 (61,0)	112 (36,1)	9 (2,9)
Ailem, bir kadının toplum içinde emzirmesini normal bir davranış olarak görür.	141 (45,5)	151 (48,7)	18 (5,8)
Ailem, toplumsal bir alanda emzirmemden rahatsız olur.	155 (50,0)	143 (46,1)	12 (3,9)
Arkadaşlarım, bir kadının toplum içinde emzirmesini normal bir davranış olarak görür.	176 (56,8)	106 (34,2)	28 (9,0)
Arkadaşlarım, toplumsal bir alanda emzirmemden rahatsız olur.	108 (34,8)	180 (58,1)	22 (7,1)
Tutum ve Davranışlar			
Bir kadının çocuğunu battaniye veya örtü olmadan emzirdiğini görmekten rahatsız olurum.	202 (65,2)	102 (32,9)	6 (1,9)
Birinin beni, bebeğimi emzirirken görmesinden utanırım.	175 (56,5)	125 (40,3)	10 (3,2)
Topluma açık bir alanda çocuğum acıktığında emzirme odası yoksa emzirmem.	62 (20,0)	231 (74,5)	17 (5,5)
Başkalarının yanında iken televizyonda emziren bir kadın görmekten rahatsız olurum.	78 (25,2)	225 (72,6)	7 (2,3)
Yanımda başkaları varken, internette emziren bir kadın resmi/videoyu görmekten rahatsız olurum.	81 (26,1)	226 (72,9)	3 (1)
Sosyal medyada emzirirken bir fotoğrafımı asla paylaşmam.	296 (95,5)	12 (3,9)	2 (0,6)

çinde emzirmenin kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünenlerin oranı %65 ile %90 arasında değişmektedir.^{5-7,17,18} Ülkelerin toplumsal alanda emzirmeyi kabul edilebilir bir davranış olarak görme seviyesi, kadınların emzirmesinin etkilenmesine yol açarak, Gana’da yaşayan kadınların çoğunun toplumsal alanda emzirmemesine, Polonya’daki annelerin çoğunun ise halka açık yerlerde emzirmeyi deneyimlemesine neden olmuştur.^{5,17}

Bir bebeğin anne sütü aldığı süre boyunca -özellikle de sadece anne sütü ile beslenmesi gereken ilk 6 aylık dönemde- sokak, park ve otobüs gibi toplumsal alanlarda emziren annelerle karşılaşılması normal bir durumdur. Ancak gerek çalışmamız gerekse diğer çalışmalar annelerin yaşadıkları ülkeye göre toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş ve uygulamalarının değişebildiğini göstermektedir. Bu durumun pek çok nedeni olmakla birlikte bunlardan en önemlisinin toplumsal cinsiyet olduğu söylenebilir. Her aile ve toplum, çocuklara cinsiyetlerine göre nasıl davranmaları ve giyinmeleri, duygularını hangi biçimde ifade etmeleri gerektiğini toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde öğretir.¹⁹ Sosyalleşme sürecinde ise okul, akranlar ve medya, toplumsal normları ve değerleri gençlere tanıtır.²⁰ Sosyal medyada paylaşılan görseller bile sadece bir resim olmaktan çok öte, içinde bu-

lunulan toplumun kültürel yapısını anlatır.¹² İnsanların toplum içinde emzirmeyi normal ya da anormal bir davranış olarak algılama biçimi, sosyalleşme sürecinin sonuçlarından biridir.²⁰ Çalışmamızdaki her 10 anneden üçünün, toplumsal alanda emzirmenin, toplumsal ahlaka aykırı olduğunu düşünmesi ve annelerin neredeyse tamamının da sosyal medyada bebeğini emzirdiği bir fotoğrafını paylaşmayacağını belirtmesi, bu durumu destekler gibi görünmektedir.

Kişinin bedeni ve kimliği ile ilişkisi, memelerin cinsel obje olarak algılanması, utanma, rahatsız olma ve emzirmenin karşı cinste uyandıracığı cinsel etkileri düşünme toplum içinde emzirmeyi etkileyebilir.²¹ Kadın bedeninin saklanması, metalaştırılması gibi kadın bedeni üzerindeki toplumsal baskıların yansıması emzirme döneminde, “toplumsal alanlarda emzirmeme” şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁹ Toplumsal alanda emzirmeye karşı olan bireyler de genelde kadınların memelerini toplum içinde “görmek istemediklerini” öne sürerler.²² Emzirme, her ne kadar normal bir davranış olsa da kadın bedeninin toplum içinde saklanması gerektiği düşüncesi emzirme davranışı sırasında kadınların utanmasına ve birtakım girişimlerde bulunmasına neden olabilir.¹¹ Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yüksek olduğu toplumlardaki emziren kadınlar, utanma duygusu ile bebeklerini

emzirme arasında kalıp, strese girmek istememeleri sonucu, kamusal alana çıkmaktan vazgeçebilir.¹⁹ Ya da kadınlar, emzirme sırasında memelerini örtterek utançalık hissini ortadan kaldırdıklarını düşünürler.⁵ Ayrıca sadece kendileri değil, başka kadınların da memeleri örtük emzirmesinden memnuniyet duyarlar.^{5,7,16} Araştırmamıza katılan annelerin çoğunluğu da hem kendisinin hem de bir başka kadının emzirirken memesini mutlaka örtmesi gerektiğini ve emzirirken görüldüğünde utanacağını dile getirmiştir. Emziren annelerin özellikle diğer bireyleri rahatsız etmemek ya da kendi utanma duygusunu azaltmak adına memesini örtmesi, toplumsal alanda yaşamaya eşit erişim hakkını engeller ve toplumsal bir alanı eşitlikçi olmaktan çıkartır.²³ Eşitlikçi bir toplumsal alan, herkes tarafından kullanılabilen, başkalarının rahatlığının, bireyin kendi ihtiyaçlarından daha ağır basmadığı bir alandır.²³ Eşitlikçi bir toplumsal alan için tüm bireylerin her yerde bebeklerin emzirilmesini desteklemesi beklenir. Ancak araştırmamıza katılan her iki kadından biri eşi ve ailesinin toplumsal alanda kendisinin emzirmesinden rahatsız olacağını belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında oluşturulan kadın ve erkeğe ait roller ve değerler erkeği kadından üstün olarak yansıtır.²⁴ Dünya Ekonomik Forumu'nun her yıl yayımladığı Küresel Cinsiyet Farkı Endeksi 2022 yılı raporuna göre ülkemiz cinsiyet eşitsizliği açısından toplam 146 ülke arasında 124. sıradadır.²⁵ Ülkemizde ataerkil bir yapı hâkimdir.²⁶ Ataerkil toplumlarda, kadınlar kadınlıklarını erkek egemen bir toplum tarafından belirlenmiş ölçüler içinde yaşarlar.²⁴ Bu nedenle bazı kadınlar, eşlerinin kıskançlığı ya da diğer erkeklerin rahatsız edici tavırları nedeni ile kalabalık yerlerde emzirmelerinin engellenmesi ile karşı karşıya kalırlar.¹¹ Partner, aile ve arkadaşların toplumsal alanda emzirmeyi desteklememesi kadınların bu alanlarda emzirmekten vazgeçmesine neden olmaktadır.²⁷ Ülkemizde yapılan araştırmalar kadınların bebeklerini anne sütüyle beslemeyi istediklerini göstermektedir.²⁸⁻³⁰ Buna karşın bebeklerin anne sütü alma oranları istendik değildir.³¹ Çünkü toplumsal alanda emzirmenin engellenmesi, annelerin bebeklerini anne sütü ile besleme olasılıklarını azaltıp, toplum içinde rahatlıkla emziren annelere göre daha erken emzirmeyi bırakma olasılıklarını

artırır.⁹ Oysa bir bebeğin ilk 6 ay sadece anne sütü ile beslenmesi, devamında emzirmenin 2 yıl ve ötesinde sürdürülmesi, anne-bebek ve toplum sağlığı için istenen ve önerilen bir davranıştır. Emzirmeyi engelleyici kültürel görüş ve davranışlar aslında anne-bebek ve topluma zarar verir.

Araştırmamızda yer alan emziren annelerin yarısından fazlası bir kadının emzirirken memesini mutlaka örtmesi gerektiğini, kendisinin de bir anneyi memesi açık bir şekilde emzirirken görmekten rahatsız olacağını ve eşinin toplumsal alanda emzirmeyi normal bir davranış olarak görmediğini dile getirmiştir. Neredeyse her iki anneden biri ise, toplumsal alanlarda sadece emzirme odalarında emzirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Oysa annelerin çoğunluğu bir başka soruda, topluma açık bir alanda emziren bir kadın gördüğünde/görürse bu durumu normal karşılayacağını belirtmiştir. Annelerin başka kadınların toplum içinde emzirmesine ilişkin çelişkili cevaplar vermesi, düşünceleri ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında ikilem yaşadıklarını düşündürmektedir. Bir yandan bebeğini besleyen anne görüntüsünü normal karşılarlarken, bir başka soruda toplumsal cinsiyet bakış açısını dile getirmektedirler. Ayrıca anneler emzirirken başkalarının kendisini görmesinden utanacağını ve topluma açık yerlerde bebeği acıksa bile emzirme odası yoksa emzirmedeğini belirtmiştir. Ülkemizde 20 yıldan uzun süredir emzirme oranlarını artırmak için pek çok program yürütülmüş ve yürütülmektedir.³² Ancak hâlen hem bebeklerin sadece anne sütü alma süreleri hem de toplam emzirme süreleri istenenden çok uzaktır.³¹ Araştırmamızdaki annelerin toplumsal alanda emzirmeye ilişkin görüş ve davranışları, ülkemizdeki emzirme oranlarının neden istendik olmadığını açıklayıcı bir neden olabilir.

Ülkemizde kadınların ve erkeklerin emzirmeyi bebeğin beslenme davranışı olarak değil, memenin sergilenmesi olarak görmesi/düşünmesi ya da başkalarının böyle düşüneceğini sanması, düşündürücü ve bebek beslenmesini etkileyen ciddi bir durumdur. Oysaki bir bebek her zaman her yerde acıkabilir. Nasıl ki bir erişkin acıktığında, toplumsal bir alanda yemek yemesi/karnını doyurması yadırganmıyorsa, bebeğin yemeği olan anne sütünü içebilmesi için emzirilmesi de normal karşılanmalıdır. Ayrıca emzirme, bir üreme hakkı, emzirilme bir çocuk hakkıdır ve bu

haklar ülkemizce de kabul edilmiştir. Her yerde her koşulda emzirmenin sağlanması sağlıklı gelecek nesiller yetiştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması açısından önemlidir. Ülkemizde emzirme oranlarının ve süresinin artırılmasını sağlamak için hem kadınların hem toplumun bu bakış açısı değiştirilmeli, ayıplama/yadırgama kültürü yerine, bebeğini emziren bir anneye toplumun saygı gösterdiği/desteklediği/emzirmeyi teşvik ettiği bir kültüre dönüşüm sağlanmalıdır. Ulusal emzirmeyi destekleyen programlar, toplumsal görüş ve davranışlarda değişimi yaratacak, toplumun anneleri her yerde ve koşulda emzirmesi için teşvik edici olmasını sağlayacak şekilde olmadıkça, emzirme oranlarının istendik olmayacağı söylenebilir. Topluma açık yerlerde ve kurumlarda emzirme odaları oluşturulması konusundaki yasal zorunluluk kaldırılmalıdır. Çünkü emzirme odaları, annelerin başka yerlerde emziremeyeceğinin/emzirmemesi gerektiğinin yasal ve toplumsal olarak kabul edilmesi anlamını taşımaktadır. Emzirme odaları bebeklerin her yerde ve her zaman emzirilmesini engellemekte/sınırlamakta, bu odaların olmadığı yerlerde bebeklerin emzirilmemesine yol açmaktadır. Emzirme odası oluşturmak için harcanacak maliyet, toplumun anneleri emzirmesi konusunda teşvik etmesi için harcanmalıdır.

SONUÇ

Annelerin toplumsal alanda emzirme ile ilgili görüş ve davranışlarının incelendiği bu çalışmada, annelerin çoğunun toplumsal alanda emzirmenin normal bir davranış olduğunu, eşlerinin çoğunun ise bu davranışı doğru bulmadığı belirlenmiştir. Ayrıca anneler, bebekleri acıktığında restoran, park ve otobüs gibi toplumsal alanlarda emzirme davranışını oldukça nadir gerçekleştirmektedir.

Toplumsal alanda emzirme ile ilgili bilinçlenmeye anne ve babalardan başlanmalıdır. Bunun için sağlık kuruluşlarında verilen emzirme eğitimlerine

toplumsal alanda emzirme konusu eklenmeli, bireylerin bu konuda ne düşündüğü belirlenmelidir. Medyada, restoran, otobüs durağı gibi farklı yerlerde emziren kadın karelerine yer verilmeli, sosyal medyada toplum tarafından tanınmış, bilinen ünlü annelerin emzirirken ki fotoğraflarını paylaşarak bu alanda desteklemesi sağlanmalıdır. Ayrıca emzirme odaları kaldırılarak, sosyal ve toplumsal alanlarda emzirmeyi destekleyen ulusal ve yerel programlar üretilmelidir. Kadınların her yerde ve her zaman emzirebilmesinin sağlanması birçok açıdan kazan-kazan durumu yaratabilir. Özetle toplumsal alanda emzirmenin hoş görülmesi ve normal bir davranış olarak kabul edilmesi; istendik emzirme oranlarına ulaşmayı kolaylaştırabilir, kadın-bebek ve toplum sağlığına, aile ve ülke ekonomisine, toplumsal cinsiyet rollerinde eşitliğe çok önemli katkı sağlayabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy, Gülşah Ateş; **Tasarım:** Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy; **Denetleme/Danışmanlık:** Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy, Gülşah Ateş; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Tuğba Dünder, Gülşah Ateş; **Analiz ve/veya Yorum:** Tuğba Dünder; **Kaynak Taraması:** Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy, Gülşah Ateş; **Makalenin Yazımı:** Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy; **Eleştirel İnceleme:** Sevgi Özsoy; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Tuğba Dünder, Sevgi Özsoy, Gülşah Ateş.

KAYNAKLAR

- Kartal T, Gürsoy E. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarında (2015-2030) emzirmenin önemi ve Türkiye'deki mevcut durum ışığında hemşireye düşen görevler [The importance of breastfeeding in sustainable development goals (2015-2030), and the duties of nurse in the light of the current situation in Turkey]. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folk. Tıp Derg. 2020;10(2):147-53. [Crossref]
- Amir LH. Breastfeeding in public: "You can do it?". Int. Breastfeed. J. 2014;9(1):7-9. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Morris C, Zarate de la Fuente GA, Williams CE, Hirst C. UK Views toward Breastfeeding in Public: An Analysis of the Public's Response to the Claridge's Incident. J Hum Lact. 2016;32(3):472-80. [Crossref] [PubMed]
- Dowling S, Naidoo J, Pontin D. Breastfeeding in public. In: Smith PH, Hausman B, Labbok M, eds. Beyond Health, Beyond Choice : Breastfeeding Constraints and Realities. 1st ed. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press; 2012. p.249-57.
- Coomson JB, Aryeetey R. Perception and practice of breastfeeding in public in an urban community in Accra, Ghana. Int Breastfeed J. 2018;13:18. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Zhao Y, Ouyang YQ, Redding SR. Attitudes of Chinese adults to breastfeeding in public: a web-based survey. Breastfeed Med. 2017;12:316-21. [Crossref] [PubMed]
- Foss KA, Blake K. "It's natural and healthy, but I don't want to see it": using entertainment-education to improve attitudes toward breastfeeding in public. Health Commun. 2018;34(9):919-30. [Crossref] [PubMed]
- Buturović Ž, Ignjatović S, Rašević M. Attitudes toward breastfeeding and breastfeeding practice: lack of support for breastfeeding in public as a factor in low breastfeeding rates. J. Appl. Heal. Sci. 2017;3(2):137-43. [Crossref]
- Scott JA, Kwok YY, Synnott K, Bogue J, Amarri S, Norin E, et al; Other Members of the INFABIO Project Team. A comparison of maternal attitudes to breastfeeding in public and the association with breastfeeding duration in four European countries: results of a cohort study. Birth. 2015;42(1):78-85. [Crossref] [PubMed]
- Kaya Z, Yılmaz B, Güngör Satılmış I. Toplum içinde emzirmeye yönelik görüş ve tutumlar [Views and attitudes toward breastfeeding in public places]. J. Heal. Sci. Prof. 2019;6(3):595-609. [Link]
- Özdil K, Çatıker A, Bulucu Büyüksoy GD. Breastfeeding within the circle of motherhood, restriction, and patriarchy: A qualitative study. Health Care Women Int. 2021;1-16. [Crossref] [PubMed]
- Timurturkhan M. Annelerin emzirmeye ilişkin Instagram'da paylaştıkları görsellerin heteronormatif cinsiyet kalıpları açısından değerlendirilmesi [Evaluation of the visuals shared by mothers on Instagram about breastfeeding from the point of heteronormative gender patterns]. Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplum. Cinsiyet Derg. 2020;3(1):1-29. [Crossref]
- Susiloretni KA, Hadi H, Blakstad MM, Smith ER, Shankar AH. Does exclusive breastfeeding relate to the longer duration of breastfeeding? A prospective cohort study. Midwifery. 2019;69:163-71. [Crossref] [PubMed]
- Asim M, Nawaz Y. Factors affecting exclusively breastfeeding in Punjab: a qualitative study. Rawal Med. J. 2020;45(2):466-9. [Link]
- World Health Organisation [Internet]. © 2021 WHO [Cited: April 18, 2022]. "Breast feeding, Support mums to breastfeed anytime, anywhere". Available from: [Link]
- Primo CC, Mocelin HJS, Zavarize TB, Lima EFA, Lima RO, Brandão MAG. A percepção da mulher sobre os espaços para amamentar: suporte na teoria interativa de amamentação [Women's perception of space for breastfeeding: support in interactive breastfeeding theory]. Rev Min Enferm. 2019;23:e-1161. [Link]
- Grzyb J, Grzyb L, Wilinska M. Perception and practice of breastfeeding in public in an urban community in Accra, Ghana. J. Mother Child. 2018;13:18. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Russell K, Ali A. Public attitudes toward breastfeeding in public places in Ottawa, Canada. J Hum Lact. 2017;33(2):401-8. [Crossref] [PubMed]
- Ayhan E. Eskişehir osmangazi üniversitesi büro ve temizlik iş kolunda çalışan kadınlarda toplumsal cinsiyet algısının emzirmeye etkisinin değerlendirilmesiyle ilgili niteliksel bir çalışma [Tıpta uzmanlık tezi]. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi; 2016. [Erişim tarihi: 18 Nisan 2022]. Erişim linki: [Link]
- Ghaisani MP, Susilastuti DH. Breastfeeding in public: the intersection of biology and sexuality. Int. J. Humanit. Stud. 2016;6(1):1-11. [Crossref]
- Bucher MK, Spatz DL. Ten-year systematic review of sexuality and breastfeeding in medicine, psychology, and gender studies. Nurs Womens Health. 2019;23(6):494-507. [Crossref] [PubMed]
- Grant A. "I...don't want to see you flashing your bits around": Exhibitionism, othering and good motherhood in perceptions of public breastfeeding. Geoforum. 2016;71:52-61. [Crossref]
- Cook AB. Breastfeeding in public: disgust and discomfort in the bodiless public sphere. Polit. Gend. 2016;12(4):677-99. [Crossref]
- Bingöl O. Toplumsal cinsiyet algusu ve Türkiye'de kadınlık [The fact of gender and womanhood in Turkey]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sos. ve Ekon. Araştırmalar Derg. 2014;16 (Özel Sayı 1):108-14. [Link]
- World Economic Forum. Global Gender Gap Report 2022: Insight Report. Geneva: World Economic Forum; 2022. [Link]
- Artar A, Tekdal Fildiş T. Türkiye'de cinsiyet eşitliği söylemi ve uygulamaları: karşılaştırmalı analiz [Gender equality discourse and applications in Turkey: comparative analysis]. Marmara Univ. Kadın ve Toplum. Cinsiyet Araştırmaları Derg. 2021;5(1):1-18. [Crossref]
- Grant A, Pell B, Copeland L, Brown A, Ellis R, Morris D, et al. Views and experience of breastfeeding in public: A qualitative systematic review. Matern Child Nutr. 2022;18(4):e13407. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Çakmak S, Demirel Dengi AS. Postpartum dönemdeki annelerin emzirme ve anne sütünün önemi hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesi [Postpartum evaluation of the mothers' knowledge about breastfeeding and the importance of breast milk]. Türkiye Aile Hekim. Derg. 2019;23(1):9-19. [Link]
- Yılmaz Esencan T, Karabulut Ö, Yıldırım AD, Abbasoğlu DE, Külek H, Şimşek Ç, et al. Doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin doğum şekli, ilk emzirme zamanı ve ten tene temas tercihleri [Type of delivery, time of initial breastfeeding, and skin-to-skin contact of pregnant women participating in child-birth preparation education]. Florence Nightingale Hemşirelik Derg. 2018;26(1):31-43. [Crossref]
- Gölbacı Z, Eroğlu K, Kaya D. Doğum yapan kadınların anne sütü ve emzirme mitlerine inanma durumlarının belirlenmesi [Determining the breast milk and breastfeeding myths of postpartum women]. KOU Sağlık Bilim. Derg. 2018;4(2):32-43. [Crossref]
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2019. [Link]
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi Başkanlığı [Internet]. © 2017 Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü [Erişim tarihi: 18 Nisan 2022]. Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı. Erişim linki: [Link]